

Társulati élet

KÖZGYÜLÉS

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1971. március 7-én tartotta a soron következő évi rendes közgyűlését.

Dr. Láng Sándor elnök nyitó beszédében megemlékezett az elhunyt dr. Vadász Elemér akadémikusról, dr. Vendl Aladár és dr. Mauritz Béla professzorokról, valamint Albert Béláról, a Társulat egyik alapító tagjáról. Egy hónappal a közgyűlés előtt halt meg dr. Dudich Endre akadémikus, a Társulat tiszteleti elnöke, a barlangbiológia kimagasló egyénisége, akinek életművét dr. Láng Sándor külön emlékbeszédben méltatta. Kesselyák Péter az elmúlt évben elhunyt Szilvássy Andor választmányi tagról emlékezett meg.

Dr. Dénes György főtitkár beszámolójában áttekintést adott a Társulat elmúlt évi működéséről és az előtte álló feladatokról. A közgyűlés a beszámolót tudomásul vette, és egyben határozatot hozott a tagdíjak rendezéséről. A jövőben a Társulat tagjai az évenként két füzetben megjelenő Karszt és Barlang című lapot tagilletményként kapják, ennek megfelelően a tagsági díjakat felemelték.

A Társulat 1970. évi zárszámadását és az 1971. évi költségvetését Szilvássy Gyula gazdasági titkár ismertette, azokat a közgyűlés — a Számvizsgáló Bizottság elnökének jelentése után — egyhangúlag elfogadta. Befejezésül a közgyűlés tiszteleti tagot választott és a Társulat több kiváló munkát végző tagjának kitüntető érdemeket adományozott.

Sz. K.

TISZTELETI TAG VÁLASZTÁSA

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1971. március 7-én megtartott közgyűlése a Társulat tiszteleti tagjává választotta a hetvenedik életévébe lépő

Schönviszky Lászlót.

Schönviszky László több mint fél évszázada önzetlen munkása a magyar barlangkutatásnak. Az 1920-as évek elején Biró Lajos, a nagy természettudós munkatársaként kapcsolódott be a speleológiai munkákba, és az elmúlt évtizedekben az ország csaknem minden jelentősebb barlangjában dolgozott. Tollából számos publikáció látott napvilágot, amelyeket ma is haszonnal forgatunk. Szorgos bibliográfiai munkásságán kívül az ő érdeme az egyetlen magyar barlangtani szakkönyvtár, a Bibliotheca Speleologica Hungarica megteremtése is.

D. Gy.

Kadič Ottokár érdem adományozott a közgyűlés *dr. Láng Sándornak,*

a földrajzi tudományok doktorának, a Társulat elnökének, Magyarország különböző karsztvidékeiről irt tudományos dolgozataiért és különösen a kutatási eredményeinek szintézisét tartalmazó egyetemi jegyzeteiért.

Vass Imre érdemmel tüntette ki a közgyűlés *dr. Jaskó Sándort*

a Társulat választmányi tagját az ország különböző karsztvidékein évtizedeken át végzett kutatómunkáinak elismeréseképpen, főképp a Baradla-barlang feltáró kutatásában, a Jósva-völgy felső szakaszának földtani térképezésében és a Mátyás-hegyi-barlang 1948. évi felmérésének irányításában elért eredményeiért.

D. Gy.

KITÜNTETÉSEK

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1971. március 7-én megtartott közgyűlése határozatot hozott kitüntető érdemek adományozásáról.

A közgyűlés *Herman Ottó érdemmel* tüntette ki *Jamrik Károlyt,*

a Társulat társelnökét a magyar barlangkutatás ügyének előrevitelében egy évtizeden át kifejtett önzetlen munkásságáért.

Munkatársainkhoz

A Karszt és Barlangban közlésre szánt kéziratok elkészítésének módját, a melléletek összeállításának és az anyag beküldésének feltételeit sorozatunk 1969. I. jelzésű számának 43. oldalán közöltük.

Kérjük munkatársainkat, hogy cikkeik elkészítése előtt közleményünket feltétlenül tanulmányozzák át, és az abban foglaltak szerint járjanak el. Gondatlanul elkészített, hiányosan beküldött cikkeket a jövőben nem fogadunk el.

Szerkesztőség

Barlangtérkép-kiállítás

Társulatunk Barlangtérképészeti Szakbizottsága kiállítást rendezett az utóbbi évtized magyar barlangtérképeinek válogatott terméséből. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Földrajzi Tanszékén kiállított gazdag anyag hű képet adott arról — az ország minden karsztvidékére kiterjedő — sokoldalú munkáról, amit a magyar barlangkutatók Társulatunk újjászervezése óta végeztek. Még azokat is meglepte a kiállított értékes és színvonalas térképanyag, akik tájékozottak voltak az elmúlt évek barlangkutató munkájáról.

A jól sikerült kiállítást április 27-én délután népes közönség előtt dr. Láng Sándor professzor, Társulatunk elnöke nyitotta meg. Rámutatott arra: ez a kiállítás is bizonyítja, mennyi alig ismert és kiaknázatlan érték búvik meg hazánkban. A kiállított nagyszerű anyag éppen az ilyen értékekre és az ezekkel kapcsolatos feladatokra hívta fel a figyelmet.

A kiállítást, amely Horváth János, a Barlangtérképészeti Szakbizottság vezetőjének és lelkes munkatársainak fáradságot nem ismerő munkáját dicséri, eredetileg egy hétre terveztük, de a Földrajzi Tanszék vezetőinek kérésére május 12-ig nyitva tartottuk, hogy a tanszék külföldi vendégei is megtekinthessék.

A kiállítás sikerét jellemzi, hogy a bel- és külföldi szakemberek egyaránt elismeréssel adóztak. a szegedi József Attila Tudományegyetem Földrajzi Tanszékének kérésére pedig az anyagot rendelkezésükre bocsátottuk, és azt a szegedi egyetemen is nagy sikerrel állították ki.

Elismerés és köszönet illeti fáradhatatlan barlangkutatóinkat, akik a kiállított pompás térképeket készítették, valamint Társulatunk Barlangtérképészeti Szakbizottságát a nagyszerű kiállítás sok munkát igénylő megszervezéséért.

Dr. Dénes György

MISKOLCI TERÜLETI OSZTÁLY

Vidéki városaink közül Miskolcon terebélyesedett ki legjobban a karsztvidék és barlangjainak gyakorlati kutatása. Az érdekelt állami intézményeken kívül több barlangkutató csoport és sok szakember fáradozik a Bükk karsztjának, mindenek előtt a hegység belsejében levő karsztvízkészleteknek a feltárásán.

A karsztok kutatásával foglalkozó szakemberek összefogása, a tudományos és gyakorlati eredmények jobb hasznosítása érdekében a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnöksége elhatározta, hogy a miskolci barlangkutató csoportok összefogásával létrehozza a Társulat miskolci területi osztályát.

A területi osztály alakuló ülését a MTFESZ miskolci székházában 1970. november 26-án tartották meg. A jelölő bizottság javaslatára a miskolci területi osztály elnökevé dr. Juhász András főgeológust, a föld- és ásványtani tudományok kandidátusát választották meg. Az osztály titkára Majoros Zsuzsanna geofizikus mérnök lett, a vezetőség tagjai pedig Gyenge Lajos, Várszegi Sándor és Szeremley Szabolcs barlangkutató csoportvezetők. *Szekely Kinga*

BARLANGNAP 1971

A hagyományos barlangnapot 1971-ben ismét a budapestiek rendezték meg. A Társulat elnöksége ebből az alkalomból nyilvános és kibővített választmányi ülést is összehívott, hogy ilyen széleskörű plénum hozzon határozatot a társulati tagdíjról, melynek megállapítását a legutóbbi közgyűlés a választmányra ruházta. Az értekezletnek 75 résztvevője volt. Több vidéki csoportunk is képviseltette magát.

Dr. Dénes György főtákar tájékoztatta a megjelenteket a tagsági díj újramegállapítását szükségessé tevő körülményekről, mindenekelőtt kiadványaink nyomdai költségének többszörösére emel-

kedéséről. A kibővített választmány úgy határozott, hogy a jövőben a Karszt és Barlang c. kiadványt a tagság illetménylapként kapja és a társulati tagdíjat a rendes tagok számára évi 100, az ifjúsági tagok számára évi 60 Ft-ban állapította meg. Figyelembe véve a Karszt és Barlang évi 2 számának 36 Ft eladási árát, a tagdíj emelkedése a tagság számára évi 14, ifjúsági tagoknak csupán évi 4 Ft.

A választmányi ülés napirendjének letárgyalása után került sor az országos találkozó programjára, melynek keretében először dr. Jakucs László tanszékvezető egyetemi tanár, Társulatunk elnökségi tagja tartott pompás diavetítésű előadást a Karszt és Barlang évi 2 számának 36 Ft eladási árát, a tagdíj emelkedése a tagság számára évi 14, ifjúsági tagoknak csupán évi 4 Ft.

A választmányi ülés napirendjének letárgyalása után került sor az országos találkozó programjára, melynek keretében először dr. Jakucs László tanszékvezető egyetemi tanár, Társulatunk elnökségi tagja tartott pompás diavetítésű előadást a Karszt és Barlang évi 2 számának 36 Ft eladási árát, a tagdíj emelkedése a tagság számára évi 14, ifjúsági tagoknak csupán évi 4 Ft.

Dr. Böcker Tivadar tudományos osztályvezető, Karszthidrológiai Szakbizottságunk vezetője tájékoztatást adott az újjászervezett bizottság munkájáról és célkitűzéseiről.

Dr. Bertalan Károly főgeológus, Társulatunk elnökségének tagja és a Barlangdokumentációs Szakbizottság vezetője tájékoztatta az értekezlet résztvevőit az új barlangkataszter kialakításával kapcsolatos eddigi munkákról, majd Kordos László, a szakbizottság előadója a soron következő feladatokat vázolta fel.

Másnap a barlangnap résztvevői a Budapesti Fürdőigazgatóság irányítása alatt haladó Gellért-hegyi tárothajtást keresték fel. Itt Szalontay Gergely vegyészmérnök, Karszthidrológiai Szakbizottságunk tagja ismertette a budapesti termális karsztvizek kutatási eredményeit.

Az 1971. évi barlangnap sokoldalú és értékes tájékoztatást adott a tagságnak a szakmai munka több területéről, és további eredményes szakmai, társulati munkára mozgósított. Az évi országos értekezletünk hasznos és sikeres volt.

Dr. Dénes György

MEGEMLÉKEZÉS DR. DUDICH ENDRÉRŐL

1971. február 5-én megdöbbenéssel vettük tudomásul, hogy Dudich professzor úr gazdag életútja a végéhez ért. A magyar zoológia vezéralakja, az ELTE Állatrendszertani Tanszékének Kossuth díjas ny. egyetemi tanára, a magyar barlangbiológiai kutatások megindítója, társulatunk több tisztségének viselője körünkől örökre eltávozott.

Dr. Dudich Endre 1895. március 20-án született a Bars megyei Nagysallóban. Édesapja, nagysallói körorvos, az orvostudomány mellett a zoológia iránt is érdeklődött és ezt átoltotta fiába is. Középiskolai tanulmányait Esztergomban végezte, majd 1913-ban a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karára iratkozott be természetrajz-földrajz szakra és ugyanakkor felvételt nyert az Eötvös Kollégiumba is. Egyetemi tanulmányait az első világháború zavarta meg, mert közben három és fél évig különböző frontokon teljesített katonai szolgálatot. Tanári oklevelét így csak 1920-ban szerezte meg. 1922-ben „sub auspiciis Gubernatoris” avatták doktorrá az akkoriban Szegeden működő kolozsvári egyetem természettudományi karán. 1925-ben ugyanennek az egyetemnek magántanára lett.

Még egyetemi tanulmányainak befejezése előtt a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárába került, ahol 1922-ig mint beosztott középiskolai tanár, majd 1934 júliusáig mint múzeumi őr dolgozott. Itt hosszabb ideig bogarakkal foglalkozott és az első nagyobb tudományos sikerét is a coleopterológia területén érte el. 1920-ban elnyerte a Természettudományi Társulat Bugát-díját. Bokor Elemérrel való barátsága adott számára indítékot egyrészt a coleopterológiai, másrészt a barlang-faunisztikai kutatások végzésére. Később rákokkal kezdett foglalkozni, és ennek az állatcsoportnak a kutatását élete végéig folytatta. Dudich Endre a szoros értelmében azonban sohasem vált specialistává. Az ő érdeklődése messze túlterjedt egy-egy állatcsoport rendszertani vizsgálatán. Már múzeista korában szinte az egész állatvilág érdekelt. A könyvtárba érkező folyóiratok, könyvek áttanulmányozása közben készítette a később csak egyre gyarapodó, szinte legendás hírű cédulakatalógusát. Gondolkodására, emberi magatartására jellemző, hogy ezt a nagy munkát nem csak sajátmaga számára végezte: a gazdag irodalmi katalógusa barátai, majd tanítványai számára mindig rendelkezésre állott. Sok fiatal, kezdő kutatónak szolgált ez első útvaló gyanánt. Ezt az igen széleskörű irodalmi ismeretanyag-gyűjtést úgy is felfoghatjuk, mint egy magasabb életpályára való felkészülést, hiszen ezzel szerezte meg azt a hatalmas tudást, amely alkalmassá tette később a professzori hivatás betöltésére. Látókörének szélesítéséhez hozzájárult a tihanyi Biológiai Kutatóintézetben és a nápolyi Zoológiai Állomáson végzett kutatómunkája is.

1926-ban a Magyar Barlangkutató Társulat alapító, majd választmányi tagja lesz. A rákok körében végzett vizsgálatai döbentették rá, hogy hazánk állatvilágának ismerete még nagyon hiányos. Tudomány-szervező készségének felcsillanása az Állattani Szakosztály 1927. novemberi ülésén tartott előadása: „A magyar állatvilág kutatásának megszervezésére”. Az előadásban adott program az akkori időkben nem valószínűsíthető. A Szakosztályban 1941-ben elnöki megnyitó keretében, melynek címe „Az állattani honismeret rögzös útjain”, programját megújította. A szép terv azonban csak 1950-ben, az első öt éves tervben indulhatott meg.

Kutatásai során egyre nagyobb figyelmet szentel a földalatti vizek élővilágának megismerésére. Különösen nagy figyelemmel fordul a barlangok élővilága felé és megkezdte az aggteleki Baradla-barlang élővilágának kutatását. Igen nehéz, sokszor sanyarú körülmények közt dolgozott itt. Vizsgálatai azonban már túlnyúlnak a barlangi faunisztikán. A mai értelemben vett produktíobiológiai kutatások hazai alapjait rakja le. Az Állattani Szakosztályban ismertette első nagyobb eredményeit „Az Aggteleki-barlang élővilágának élelemforrásai” címen, amely munka 1930-ban nyomtatásban is megjelent, majd 1931-ben elnyerte vele a Természettudományi Társulat Margó-díját. A Baradlában végzett kutatásainak szintézise a Bécsben megjelenő Barlangtani Monográfiák (Speleologische Monographien) sorozatban látott napvilágot „Biologie der Aggteleker Tropfsteinhöhle 'Baradla' in Ungarn” címmel. Ez a 246 oldal terjedelmű munka az európai barlangbiológia egyik vezető egyéniségévé avatta Dudich Endrét. 1934-ben őt kérik fel a Wolf-féle „Animalium Cavernarum Catalogus” bevezető részének megírására. A Baradla-barlangban 1958-ban épült meg az első hazai, a világon a negyedik földalatti barlangbiológiai laboratórium. Ezzel régi álma teljesült. Élete végéig vezette a laboratóriumi munkát.

1958. egyébként is nevezetes dátum volt életében, mert az akkor újra megalakuló Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnökévé választja, amely tisztséget 1962-ig viselte. A közben megalakuló MTESZ Karszt- és Barlangkutató Bizottságának elnöke volt 1961-től 1965-ig. 1959–1965. között pedig a Karszt- és Barlangkutató Társulat főszervezője. Tudományos érdemeinek elismeréseképpen elsőnek kapta meg a Kadic Ottokár emlékérmét. 1968-ban a Társulat tiszteleti tagja és díszelnöke, ebben a tisztségben marad haláláig. Elévülhetetlen érdemei vannak a barlangbiológiai kutatások újraélesztésében, a fiatal kutatók figyelmének az ilyen munkára való ráirányításában. Biztatására indulnak meg újra a barlang-faunisztikai vizsgálatok is, amelyek számos hazai barlang élővilágának feltárását eredményezték.

Dudich Endrét 1934. július 23-án nevezték ki a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karán az állatrendszertan professzorának. Eddig az ideig rendszeres állatszisztematikai oktatás nem volt az egyetemen. A 39 éves Dudich Endrere várt az a hatalmas feladat, hogy az akkori idők lehetőségei és anyagi körülményei között a semmiből megszervezze az Állatrendszertani Intézetet, megteremtse az oktatás lehetőségeit.

Tanszékének létszáma akkor egy tanársegéd és egy hivatalsegéd volt. Az örökségként kapott régi gyűjteményeket modernizálta. Szakadatlanul dolgozott az egyetemi előadások kimunkálásán. Mint egyetemi tanárt is a becsületesség, a lelkiismeretesség jellemezte. Előadásának anyagát állandóan felfrissítette az új irodalmi ismeretanyaggal, szinte óráról órára korszerűsítette. Előadásait a logikus gondolatfűzés és tömörség jellemezte. Minden órájára becsületesen készült és sohasem beszélt feleslegesen. A tanszék megalakulása után rövidesen lelkes hallgatóságot sikerült toboroznia, akik később ugyanolyan lelkesedéssel, mint amelyet professzoruktól láttak, folytatták a kutatómunkát a legkülönbözőbb intézményekben.

A második világháború pusztításai az Állatrendszertani Tanszékét sem kímélték meg. A gyűjtemény és számos szemléltető anyag szinte teljesen megsemmisült. Ez a nagy veszteség sem törte meg Dudich Endrét. Nagy kitartással, szívóssággal látott neki, hogy a romokból ismét tanszékét építsen. 1951-ben tanszéke új épületbe, több helyiségebe költözött, személyzete gyarapodott és a Magyar Tudományos Akadémia az újonnan létrehozott Talajzoológiai Kutatócsoportot is hozzá kapcsolta. Így lényegesen jobb körülmények közt folytathatta az újjáépítés korszaka után az oktatói-nevelői, kutatói és tudományszervezői munkáját.

A Magyar Tudományos Akadémia 1942-ben választotta rendes tagjává. Az újjászervezett Magyar Tudományos Akadémia csak tanácskozó tagjává nevezi ki, és 1952-ben a biológiai tudományok doktora fokozatot ítéli oda neki, 1953-ban azonban újra levelező tagként választják meg. 1964-ben került sor a rendes taggá választására.

Több éven át a Magyar Tudományos Akadémia Zoológiai Bizottságának, majd haláláig a Hidrobiológiai Bizottságnak volt az elnöke. Majdnem két évtizedig volt a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Csoportjának, majd a megalakuló osztályának csoport, illetve osztályvezetője tagja. Az Acta Zoologica főszerkesztője volt 1953-tól. Igen jelentős munkát végzett a zoológiai tervek kidolgozásában, gyűjtéstechnikai könyvek írásában és a Magyar Állatvilág c. sorozat létrehozásában. Ez utóbbi munkájának elismeréséül 1969-ben Kaszab Zoltánnal együtt a Magyar Tudományos Akadémia Nívódíjában részesült.

Tagja, disztagja, diszelnöke volt az összes jelentős hazai zoológiával kapcsolatos társulatoknak. Külföldiek közül az „Österreichische Höhlenforschende Gesellschaft” 1935-ben, 1961-ben a „Zoologisch-botanische Gesellschaft” választja tiszteleti tagjává. A Magyar Rovartani Társaság Frivaldszky-emlékérem arany fokozatának, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társaság Kadić Ottokár emlékplakettjének, a Kossuth-díj II. fokozatának és a munkaérem arany fokozatának kétszeres tulajdonosa.

Dudich professzor távozásakor 218 nyomtatásban megjelent munkáját — folyóirat-közleményeket, könyveket — hagyta itt az utókor számára. Ezek egy hosszú munkás élet kutató és oktató tevékenységének ékes dokumentumai, melyekből mindnyájan merithetünk.

Dudich Endréről méltán mondhatjuk, hogy nem halt meg, hiszen gondolatai, eszméi a tanítványaiban ma is élnek!

Dr. Loksa Imre

DR. VADÁSZ ELEMÉR (1885—1970)

Társulatunk Tanácsadó Testületének megalakulása óta tagja és éveken át volt elnöke. Vadász Elemér kétszeres Kossuth-díjas akadémikus, ny. egyetemi tanár 1970. október végén, 86 éves korában elhunyt.

A földrajzszakon végzett, haladó szellemű fiatal tudós a Tanácsköztársaság idején kapott katedrát a budapesti egyetemen, de az ellenforradalom megfosztotta tanszékétől. A felszabadulásig vállaltai geológusként dolgozott és 1946-ban nyerte vissza katedráját, ahol nyugalomba vonulásáig a fiatal magyar geológusok egész nemzedékét oktatta tudományága legmagasabb színvonalán és nevelte haladó szellemű, szocialista emberekké.

Nagyszámú tudományos művében a karsztosodó kőzetek földtanával is terjedelmesen foglalkozott és mint a Természetvédelmi Tanácsnak hosszú időn át elnöke a barlangok védelméért is sokat tett. Lelekésen támogatta az aggteleki barlangbiológiai kutató-állomás megszervezésének ügyét és Társulatunk könyvtárának fejlesztését is. Érdemeiért és kimagasló tudományos eredményeiért becsülte meg Társulatunk a Tanácsadó Testület elnöki tisztével.

Halála a magyar tudományos élet nagy vesztesége. Társulatunk tisztelettel és megbecsüléssel őrzi meg emlékét.

Dr. Dénes György

DR. VENDL ALADÁR (1886–1971)

Dr. Vendl Aladár a Magyar Tudományos Akadémia rendes és tiszteletbeli tagja, Kossuth-díjas ny. műegyetemi tanár 1971. január 9-én Budapesten elhunyt.

1886. november 18-án született Ditrón és iskoláit is ott kezdte. Tíz éves korában édesapját áthelyezték Sopronba és így további tanulmányait, illetve a középiskolát már ott járta. Az egyetemet – mint Eötvös kollegista – 1904–1908 között Budapesten végezte. Műegyetemi működését tanársegédként 1908-ban kezdte. Adatok a Duna homokjának ásványtani ismeretéhez c. értekezésével pedig 1911. június 22-én avatták sub auspiciis regis bölcséleti doktorrá. 1912-ben – mint geológus – a Földtani Intézethez került, de az első világháborút végig katonáskodta, sőt hadifogságba is esett, honnan csak 1918 júniusában szabadult.

1926-ban aztán újból a Műegyetemen találjuk, hol a dr. Schafarzik Ferenc nyugalomba vonulása következtében megüresedett ásvány-kőzettani tanszék előbb helyettes, majd 1927-től nyilvános rendes tanára. Emellett – mint a budai gyógyvizek szerelmese – a Rheuma és Fürdőügyi Intézet forráskutató osztályát is irányítja. Ezen kívül azonban még rendkívül gazdag irodalmi működést is kifejt.

1942-ben Mauritz professzorral Az ásványtan. 1951–52-ben pedig egyedül a Geológia két kötetes egyetemi tankönyvét írta meg. Számos munkája közül a Szebeni-havasokról szóló monográfiáját kell megemlítenünk, mellyel a Magyarhoni Földtani Társulat Szabó-emlékermét és az Akadémia nagydíját nyerte el. Tudománytörténeti munkái közül pedig a Budapesti Műszaki Egyetem Ásvány-kőzettani Tanszékének története és a százéves Magyarhoni Földtani Társulat története c. műveit kell kiemelni.

1923-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd 1931-ben rendes tagjává választotta. Székfoglaló értekezései: Magnetites gnáisz a Sebes-völgyében, illetve a Cserhát piroxéndazitjeiről szólnak voltak.

A barlangkutató terén a Magyarhoni Földtani Társulat kebelében 1910-ben alakult Barlangkutató Bizottságnak, majd később pedig a Barlangkutató Szakosztálynak alakulásától tagja. Ügyszintén az 1927-ben létrejött Magyar Barlangkutató Társulathoz, illetve vezetőségének is mindvégig hűséges tagja volt. Emlékét tehát a magyar barlangkutatók is mindvégig kegyelettel őrzik.

S. L.

DR. BÁNYAI JÁNOS (1886–1971)

Bányai (1905-ig Binder) János Kézdivásárhelyen született 1886. november 6-án és Székelyudvarhelyen hunyt el 1971. május 13-án, 85 éves korában. Iskoláit Kolozsvárt kezdte, majd a polgári iskolai tanárképzőt Budapesten végezte, és 1908-ban Abrudbányán polgári iskolai tanár lett. Az 1912/13. tanévet Jénában és Berlinben töltötte, az utóbbi helyen a Bányászati Akadémián dolgozott. Azonban – mint a Székelyföld szülőtte – szűkebb hazájától nem tudott elszakadni. Visszatért Erdélybe és több mint fél évszázadon keresztül Keveváran, majd ismét Abrudbányán, Kézdivásárhelyen és Székelykeresztúron tanított. 1931-ben Székelyudvarhelyen az állami ipari szakiskola tanára és a bukaresti Földtani Intézetnek is állandó munkatársa lett.

Bányai János pedagógiai működése mellett nemcsak az ifjúságnak, hanem az egész székely népnek oktatója, tanítója volt és rendkívül gazdag irodalmi ténykedést is kifejtett. Számos munkájában az Olt környékének, a Székelyföldnek és a Hargitának főleg földtani viszonyaival foglalkozott. Első cikkei az Urániában, a Természettudományi Közlönyben és a Bányászati és Kohászati Lapokban jelentek meg, hogy aztán az összes erdélyi magyar nyelvű és magyarországi, főleg természettudományos és népszerű folyóiratokban, nagyrészt geológiai és barlangi vonatkozású cikkeinek végtelen sora lásson napvilágot.

1930. és 1944. között Székelység címmel egy nép-

rajzi vonatkozású folyóiratot szerkesztett és adott ki. Ennek mellékleteként jelentette meg a Székelyföld természeti kincsei és csodás ritkaságai c. munkáját tele barlangi vonatkozással. Ezt a munkáját később a Magyar Autonóm Tartomány hasznosítható ásványi kincsei címmel bővített kiadásban másodszer is megjelentette. Ehhez csatlakozik a társszerzőként írt Magyar Autonóm Tartománybeli ásványvizek és gázömlések c. munkája is. Az 1941-ben megjelent Székelyföld írásban és képben c. nagyobb lélegzetű munkának szintén egyik társszerzője. Székelyföldi Útmutató címmel egy kis sorozatos munkát is kiadott, melynek utolsó füzeté a torjai Büdös-barlangról és környékéről szólnak. Munkái általában magyarul, de számos munkája románul, franciául és németül is napvilágot látott.

Bányai a Székelyföld szülőtte volt. Szülőföldje nélkül, Erdély nélkül nem tudott volna megélni. Ezért a román állammal szemben mindenkor lojális volt. Románia állami és tudományos szervei is megbecsülték őt. Meghívták a Kárpát-Balkáni Geológiai Asszociáció bukaresti kongresszusának rendezőségébe és előadónak is felkérték. Kós Károly erdélyi író és építészhez hasonlóan, őt is külön személyi nyugdíjban és állami kitüntetésben részesítették. Bányai írásaiban az erdélyi barlangokkal mindenkor különös előszeretettel foglalkozott. Halála a magyar barlangkutatók vesztesége is, emlékét kegyelettel őrizzük.

S. L.

INHALT

STUDIEN

<i>Dr. Sándor Láng</i> : Abtragungsfragen der Karste und ihrer Umgebung in Ungarn . . .	1
<i>Dr. György Dénes</i> : Die Rolle der allmählich abgetragenen wasserundurchlässigen Decke in der morphologischen Entwicklung des freigelegten Karstes . . .	5
<i>János Horváth—Gábor Szunyogh</i> : Aufnahme der Höhlen im Szurdok-Tal bei Máriaremete . . .	9
<i>Dr. Károly Bertalan</i> : Bibliographie der Höhlen im Remete-Berg . . .	23
<i>Dr. István Sárváry</i> : Markierungsversuche in den Karstschächten von Alsó-hegy . . .	25
<i>László Kordos</i> : Höhlenexkursionen in der ersten Hälfte des XIX. Jahrhunderts . . .	33

RUNDSCHAU

Optische Bleichmittel als Markierungsstoffe (<i>B. Vilma Sprincz</i>) . . .	37
<i>Dr. Ö. Rádai</i> : Anwendung der Luftbildinterpretation bei den karsthydrologischen Kartierungsarbeiten (<i>Zusammenfassung</i>) . . .	38
<i>Ausländische Nachrichten, Rundschau</i>	
Konstituierende Sitzung des Karsthydrogeologischen Komitees der Internationalen Hydrogeologischen Union (<i>Dr. T. Böcker</i>) . . .	39
Herbert Lehmann zum Gedächtnis (<i>Dr. D. Balázs</i>) . . .	40
<i>Inländische Ereignisse in der Karst- und Höhlenforschung</i>	
Neuere Grabungen auf dem Osztramos-Berg bei Tornaszentandrás (<i>Dr. D. Jánosy</i>) . . .	41
Höhlenkartenausstellung (<i>Dr. Gy. Dénes</i>) . . .	44
<i>Dr. E. Dudich, Dr. E. Vadász, Dr. A. Vendl und Dr. J. Bányai</i> zum Gedächtnis . . .	45

TRAKTATOJ

<i>D-ro Sándor Láng</i> : Demandoj pri la denudacio de la karstoj kaj iliaj ĉirkaŭaĵoj en Hungario . . .	1
<i>D-ro György Dénes</i> : La rolo de la progresive denudiĝo akvonetralasa kovraĵo en la morfologia evoluo de la karsto malkovriganta . . .	5
<i>János Horváth—Gábor Szunyogh</i> : Kartografia mezuro de la grotoj en la valo Szurdok ĉe Máriaremete . . .	9
<i>D-ro Károly Bertalan</i> : Bibliografio de la grotoj de monto Remete . . .	23
<i>D-ro István Sárváry</i> : Akvomarkado en la gufroj de Alsó-hegy . . .	25
<i>László Kordos</i> : Grotaj ekskursoj en la unua parto de la 19-a jarcento . . .	33

RECENZOJ

Optikaj blankigiloj kiel akvosigniloj (<i>B. Vilma Sprincz</i>) . . .	37
---	----

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Др. Шандор Ланг</i> : Вопросы денудации карстов и прилегающих площадей . . .	1
<i>Др. Дёрдь Денеш</i> : О роли постепенно размываемого водоупорного покрова в морфологическом развитии эксгумирующегося карста . . .	5
<i>Янош Хорват—Габор Суньог</i> : О съемке пещер долины Сурдок у с. Мариаремете . . .	9
<i>Др. Кароль Берталан</i> : Литература горы Ремете-хедь . . .	23
<i>Др. Иштван Шарвари</i> : Трассировка воды в вертикальных карстовых воронках холма Алшо-хедь . . .	25
<i>Ласло Кордош</i> : Пещерные экскурсии в первой половине XIX. века . . .	33

О Б З О Р

Оптические белители как трассирующие вещества (<i>Б. Вилма Шпринц</i>) . . .	37
<i>Др. Е. Радаи</i> : Применение интерпретации аэрофотоснимков при гидрологическом картировании карстовых районов. (<i>Изюжение</i>) . . .	38
<i>Иностраные известия, обзор журналов</i>	
Учредительное заседание Комиссии по гидрологии карстов при Международной Гидрологической Ассоциации (<i>Др. Т. Беккер</i>) . . .	39
В память Херберта Леманна (<i>Др. Д. Балаж</i>) . . .	40
<i>Происшествия в отечественных карстовых и пещерных исследованиях</i>	
Новые раскопки на горе Острамош в с. Торнасентандраш (<i>Др. Д. Яноши</i>) . . .	41
<i>Общественная жизнь</i>	
Выставка карт пещер (<i>Др. Д. Дёрдь</i>) . . .	44
Память Др-а Э. Дудич, Э. Вадас, А. Вендл и Я. Бания . . .	45

ENHAVO

<i>D-ro Ö. Rádai</i> : Aerfotografio-interpreto por karsthidrogeologia mapigo (Recenzoj) . . .	38
<i>Novajoj el eksterlando</i>	
Fondiĝa kunsido de la Karsthidrogeologia Komisiono de la Internacia Hidrogeologia Federacio (<i>D-ro T. Böcker</i>) . . .	39
Memoro de Herbert Lehmann (<i>D-ro D. Balázs</i>) . . .	40
<i>Enlandaj novaĵoj en la speleologio</i>	
Novaj esplorfosadoj en la monto Osztramos ĉe Tornaszentandrás (<i>D-ro D. Jánosy</i>) . . .	41
<i>Asocia vivo</i>	
Ekspozicio de grotomapo (<i>D-ro Gy. Dénes</i>) . . .	44
Adiäu al dr. E. Dudich, dr. E. Vadász, dr. A. Vendl, dr. J. Bányai . . .	45

Fénykép a hátsó borítón: Részlet az Esztramosi-felső-barlángból. (Cser Ferenc felvétele)